

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ ĮSTATYMO NR. IX-2135 68 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 68 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslas – vykdant COVID-19 valdymo strategijos įgyvendinimo priemonių planą, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. birželio 10 d. protokolo Nr. 28 1.1 papunkčiu, priemonę Nr. 1.7.3 „Reglamentuoti bendradarbiavimą su Lietuvoje veikiančiais mobiliojo ryšio operatoriais, kad užsienyje esantys jų abonentai būtų laiku informuoti apie brėžiančią krizę ir grįžimo į Lietuvą sąlygas“, užtikrinti efektyvų konsulinės pagalbos teikimą užsienyje esantiems Lietuvos Respublikos piliečiams nepaprastosios ar karo padėties, ekstremaliųjų situacijų, tarp jų gaivalinių nelaimių, ir kitų nenugalimos jėgos ir panašių aplinkybių (toliau – ypatingos aplinkybės) užsienio valstybėje atvejais, taip pat ir kitais atvejais, kai kyla grėsmė užsienyje esančių Lietuvos Respublikos piliečių sveikatai, gyvybei ar saugumui. Operatyvios žinios apie faktinius viešojo judriojo telefono paslaugų naudotojus (toliau – paslaugų naudotojai), kurie judriojo telefono ryšio paslaugas gauna iš Lietuvos ūkio subjektų, - viešojo judriojo telefono ryšio operatorių (toliau – operatoriai), skaičių užsienio valstybėje ir galimybė persiųsti pranešimus į šių asmenų mobiliuosius telefonus tokiais atvejais yra svarbūs efektyvios konsulinės pagalbos teikimo įrankiai, kuriuos siūloma reglamentuoti Įstatymo projektu. Poreikis rengti Įstatymo projektą itin išryškėjo ekstremaliosios situacijos dėl COVID-19 viruso paplitimo pasaulyje metu, kai užsienio valstybėse buvo daugiau kaip 300 000 Lietuvos Respublikos piliečių. Dėl valstybių sienų kirtimo ir transporto apribojimų apie 6000 Lietuvos Respublikos piliečių, pageidavusių kuo greičiau grįžti į Lietuvą, užstrigo užsienio valstybėse, o Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija kartu su Lietuvos Respublikos diplomatinėmis atstovybėmis ir konsulinėmis įstaigomis (toliau – konsulinės įstaigos) koordinavo jų grįžimą. Įstatymo projektu siūlomas reglamentavimas išlieka aktualus, atsižvelgiant į antrosios COVID-19 bangos tikimybę.

Atkreiptinas dėmesys, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. 1155 patvirtintų Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos nuostatų 8.2.1.1 ir 8.2.1.2 papunkčiais, Užsienio reikalų ministerija, siekdama užtikrinti Lietuvos Respublikos piliečių teisių ir interesų apsaugą užsienyje, organizuoja ir prižiūri konsulinę pagalbą, koordinuoja konsulinių krizių valdymą ir platina konsulinę informaciją. Užsienio reikalų ministerija konsulinę pagalbą Lietuvos Respublikos piliečiams užsienyje teikia per konsulines įstaigas. Šiuo metu pasaulyje veikia 52 konsulinės įstaigos, kurių dauguma yra akredituotos kelioms užsienio valstybėms. Konsulinės įstaigos Lietuvos Respublikos piliečiams teikia konsulinę pagalbą, vadovaujantis Lietuvos Respublikos konsulinio statuto III skyriaus II skirsniu. Dažnai dėl ypatingų aplinkybių konsulinės pagalbos organizavimas užsienyje tampa gana sudėtingomis didesnio masto operacijomis Lietuvos Respublikos piliečių sveikatai, gyvybei ir saugumui užtikrinti. Pažymėtina, kad piliečių sveikatai, gyvybei ir saugumui grėsmingos situacijos gali susiklostyti ir pavieniais atvejais, pvz., 2019 m. buvo organizuojama Lietuvos Respublikos piliečio, pasiklydusio negyvenamoje užsienio valstybės teritorijoje, gelbėjimo operacija.

Pažymėtina, kad kiekvienu atveju konsulinės pagalbos efektyvumo pagrindas yra operatyviai ir laiku piliečiams teikiama informacija. Užsienio valstybėje susiklosčius ekstremaliajai situacijai, būtina nedelsiant identifikuoti konsulinės pagalbos teikimo poreikį, t. y. nustatyti, ar pavojingose teritorijose yra Lietuvos Respublikos piliečių, ir, jei tokių piliečių yra, susisiekti su jais, operatyviai informuoti juos apie situaciją ir rekomenduojamus veiksmus. Pažymėtina, kad ne visi užsienyje keliaujantys Lietuvos Respublikos piliečiai aktualius duomenis apie save pateikia Užsienio reikalų ministerijai (per kelionių aplikaciją www.keliauk.lt) ir ne visi užsienyje nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikos piliečiai yra įrašyti į konsulinių įstaigų konsulinės registracijos informacinę sistemą. Dažnai viešojo judriojo telefono ryšio operatoriai (toliau – operatoriai) turi tikslesnius duomenis apie užsienio valstybėse ar jų teritorijose esančius asmenis iš Lietuvos. Operatoriai taip pat turi galimybę išsiųsti jiems trumpąsias žinutes – informacinius pranešimus, kurių turinį galėtų

nustatyti Užsienio reikalų ministerija. Kartu pažymėtina, kad paslaugų naudotojai gali būti ir ne Lietuvos Respublikos piliečiai, tačiau, nesant galimybės išskirti paslaugų naudotojų pagal pilietybę, tikslinga būtų perspėjimo, informacijos, rekomendacijų pranešimus siųsti platesniam ratui asmenų – visiems toje užsienio valstybėje ar jos teritorijoje esantiems paslaugų naudotojams. Pavieniais konsulinės pagalbos atvejais, kai kyla grėsmė konkrečiam Lietuvos Respublikos piliečio gyvybei ar saugumui, identifikavus šį pilietį kaip konkretaus operatoriaus paslaugų gavėją, operatoriai turi galimybę teikti Užsienio ministerijai informacinę pagalbą ir perduoti jam individualų perspėjimo, informavimo ar rekomendacijų pranešimą.

Pažymėtina, kad, nors iki šiol Įstatymo projektu siūlomi nustatyti įpareigojimai operatoriams bendradarbiauti su Užsienio reikalų ministerija nebuvo reglamentuoti, jos prašymu operatoriai geranoriškai teikdavo pagalbą konsulinės pagalbos atvejais. COVID-19 krizės laikotarpiu informaciją operatoriai taip pat nuolat teikė Užsienio reikalų ministerijai, tačiau lygiagrečiai sulaukdavo prašymų ir iš kitų institucijų, neturinčių kompetencijos teikti konsulinę pagalbą užsienyje. Tai kėlė painiavą konsulinės pagalbos užsienyje organizavimo procese ir išryškino būtinybę aiškiau reglamentuoti operatorių bendradarbiavimą su valstybės institucijomis.

Tikėtina, kad tokio Užsienio reikalų ministerijos ir operatorių bendradarbiavimo reglamentavimas taptų itin efektyviu įrankiu konsulinei pagalbai teikti.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Užsienio reikalų ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai nėra reguliuojami.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad ypatingų aplinkybių, kaip jos apibrėžtos Įstatymo 3 straipsnio 27 dalyje, ar kitų aplinkybių, dėl kurių yra kilusi grėsmė Lietuvos Respublikos piliečių gyvybei, sveikatai ir (ar) saugumui užsienio valstybėje atvejais, siekiant užtikrinti konsulinės pagalbos teikimą, Užsienio reikalų ministerijos prašymu viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų teikėjai būtų įpareigoti Užsienio reikalų ministerijai teikti informaciją apie užsienio valstybėje esančių faktinių viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų naudotojų skaičių ir (arba) siųsti Užsienio reikalų ministerijos nustatyto turinio pranešimus užsienio valstybėje esantiems faktiniams viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų naudotojams. Be to, siekiant užtikrinti, kad būtų suteikta būtinoji medicinos ar kita būtina pagalba, kai turima informacijos, kad kilo grėsmė užsienio valstybėje esančio Lietuvos Respublikos piliečio gyvybei, sveikatai ir (ar) saugumui, nustatyti, kad Užsienio reikalų ministerijos prašymu viešųjų ryšių tinklų ir (arba) viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjai esant galimybei būtų įpareigoti padėti Užsienio reikalų ministerijai susisiekti su šiuo piliečiu (tai galėtų būti tarpininkavimas susiekiant su piliečiu telefonu ar kita informacinė pagalba, kurią operatoriai galėtų teikti atsižvelgiant į esamą teisinį reguliavimą dėl asmens duomenų apsaugos).

Tikimasi, kad šios nuostatos padės Užsienio reikalų ministerijai ir konsuliniams pareigūnams efektyviau organizuoti konsulinės pagalbos teikimą užsienyje.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projekto priėmimas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto priėmimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant inkorporuoti Įstatymo projektą į teisinę sistemą, pakeisti ar panaikinti kitų galiojančių teisės aktų nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymo projekte naujos sąvokos nevartojamos.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai ir Europos Sąjungos dokumentams.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymo projekto nuostatomis įgyvendinti užsienio reikalų ministras įsakymu turės patvirtinti Įstatymo projektu nustatytos informacijos iš viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų teikėjų gavimo ir su Įstatymo projektu nustatytų pareigų viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų teikėjams vykdymu patirtų išlaidų kompensavimo tvarką iki 2020 m. spalio 1 d.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Valstybės biudžeto lėšų poreikis Įstatymo projekto nuostatomis įgyvendinti priklausys nuo krizių, ekstremaliųjų situacijų ir kitų ypatingų aplinkybių pobūdžio ir masto ir į šias situacijas ir aplinkybes papuolusių asmenų, kurių sveikatai, gyvybei ar saugumui kils grėsmė, skaičiaus ir jiems būtinų siųsti pranešimų sąnaudų užsienio valstybėse, t. y. neprognozuojamų rodiklių. Pažymėtina, kad Įstatymo projektu nustatoma, kad kompensuojamos operatorių patirtų išlaidos, neviršijančios Užsienio ministerijos prašymu suteiktų paslaugų savikainos. Biudžeto lėšos Įstatymo pakeitimui įgyvendinti būtų skiriamos Užsienio reikalų ministerijai iš Vyriausybės rezervo, vadovaujantis Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 15 straipsnio 2 dalies 1 punktu.

Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų žmogiškųjų ir organizacinių išteklių ar naujų technologinių sprendimų įgyvendinti nereikės. Per biudžetinius metus, neatsiradus Įstatymo projekte nurodytoms sąlygoms, bendradarbiavimo su operatoriais struktūrai palaikyti biudžeto lėšų skirti nereikės.

Pažymėtina, kad, kilus pasaulinei krizei dėl COVID-19, Užsienio reikalų ministerijos prašymu operatoriai siuntė pranešimus apie 100 000 paslaugų naudotojų. Tikėtina, kad šis apytikslis užsienyje esančių paslaugų naudotojų skaičius nesikeistų ir galimos antrosios COVID-19 bangos atveju. Atsižvelgiant į situaciją konkrečiose užsienio valstybėse ir viruso plitimo dinamiką, būtų sprendžiama dėl pranešimų siuntimo geografinės ir dažnumo poreikio. Dėl sunkiai prognozuojamos situacijos valstybės biudžeto lėšų poreikio nustatyti šiuo metu nėra galimybių.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Darbo tvarka Įstatymo projektas pristatytas viešųjų mobiliojo ryšio paslaugų teikėjams. Teikiamas Įstatymo projektas parengtas atsižvelgus į gautas pastabas.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

„Konsulinė pagalba“, „krizė užsienio valstybėje“, „ekstremali situacija užsienio valstybėje“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized, overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.